

Marta Balsach i Manel Güell

Ens estrenem a l'escola bressol

Guia dialogada
per a les famílies

Octaedro 

Col·lecció Recursos educatius

Títol: *Ens estrenem a l'escola bressol. Guia dialogada per a les famílies*

Primera edició: abril de 2022

© Marta Balsach i Manel Güell

© D'aquesta edició:

Ediciones OCTAEDRO, SL

Bailèn, 5, pral. – 08010 Barcelona

Tel.: 93 246 40 02

www.octaedro.com

octaedro@octaedro.com

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització del seus titulars, llevat de les excepcions previstes a la llei. Dirigeixi's a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

ISBN: 978-84-19023-60-5

Dipòsit legal: B 7445-2022

Disseny de la coberta: Tomàs Capdevila

Correcció: Xavier Torras

Realització i producció: Octaedro Editorial

Impressió: Ulzama

Imprès sobre paper ecològic

Imprès a la UE – *Printed in EU*

Notes prèvies

Els termes *escola bressol* i *llar d'infants* són sinònims en la legislació educativa catalana.

El 95 % dels professionals de les escoles bressol són dones. Per aquest motiu i per fer més àgil la lectura, s'utilitza el genèric *educadores*, que inclou els educadors.

La paraula *pares* en el text fa referència a tots els models de família.

Índex

Primera part	9
1. Per què és bo, per a l'Eva, anar a l'escola bressol?	11
Motius per a l'Eva	12
Motius per als pares i la família	13
Prejudicis sobre l'escola bressol	14
2. Què li passaria a l'Eva si hagués nascut al segle XIV?	17
La infància al segle XIV	17
La infància des del segle XIX fins a l'actualitat	19
L'origen de la paraula <i>infant</i>	20
3. Els savis que ajuden l'Eva: de Rousseau a Malaguzzi	21
Rousseau i l'Eva passen pel bosc	21
Maria Montessori, Ovide Decroly i Célestin Freinet somriuen a l'Eva	25
L'Eva juga amb Loris Malaguzzi	30
4. La metamorfosi de l'Eva des del naixement fins als 3 anys	37
Els canvis i les habilitats de 0 a 3 anys	37
La neurociència ens explica la metamorfosi de l'Eva	45
5. L'Eva és un estel enmig del cel familiar	49
El sistema familiar i el sistema de l'escola bressol	50

6. Els pares de l'Eva trien una escola	55
Pensar	56
Buscar informació	57
Decidir	61
Segona part	63
7. Benvinguda, Eva!	65
8. El naixement del vincle entre l'Eva i la seva educadora	75
9. La família confiada i l'Eva, feliç	85
10. Com els hàbits faciliten la vida a l'Eva	97
11. L'estima que rep l'Eva	113
12. Què aprendrà avui, l'Eva?	129
13. Cada espai és una sorpresa per a l'Eva	147

Primera part

La Marta és la directora de l'escola bressol Napbuf de Vilanovella. Fa deu anys que és al càrrec, just d'ençà que es va estrenar l'escola a la ciutat. Donant voltes als actes per celebrar el desè aniversari, ha decidit escriure unes quantes reflexions sobre el sentit que té l'existència de les escoles bressol, les teories pedagògiques sobre la infància i altre qüestions que sovint li pregunten les famílies. S'ha imaginat una nena de 18 mesos, l'Eva, que és la protagonista del relat.

1. Per què és bo, per a l'Eva, anar a l'escola bressol?

No ens enganyem. Les escoles bressol són un invent recent a tot Europa. Fins a finals del segle XIX no es comença a parlar de la creació de centres educatius per als més menuts. Es considera que el primer centre educatiu concebut com a «jardí d'infància» es va gestar a Alemanya de la mà de Friedrich W. A. Fröbel el 1840. A Catalunya, Felip Monlau proposa aquell mateix any la construcció de cases bressol per als fills petits de les obreres. El caire d'aquests centres era més assistencial que no pas educatiu. La influència dels moviments pedagògics de l'escola nova del segle XX és crucial per a la creació dels centres d'Educació Infantil. Al nostre país, van tenir el seu màxim desenvolupament durant la Segona República (1931-1939). Amb el franquisme es va anar en orris aquesta renovació pedagògica. I, de fet, fins a la democràcia (1976) no té lloc l'esclat dels centres educatius per a la petita infància.

L'any 2021, el 39,2 % dels infants en edat escolar assisteixen als centres educatius de 0 a 3 anys a Catalunya. En contrast, el 94,1 % dels infants de 3 anys estan escolaritzats en el segon cicle d'Educació Infantil (3-6 anys), tot i que a Espanya l'escolarització obligatòria és a partir dels 6 anys. En resum: vivim el millor moment de la història quant a l'Educació Infantil de 0 a 3 anys..., per bé que encara estem força lluny d'igualar l'educació a partir dels 3 anys.

I la resposta a la pregunta «per què és bo per a l'Eva anar a l'escola bressol?» es pot resumir en dos tipus de motius: uns de relacionats directament amb l'Eva i els altres, amb la seva família.

Motius per a l'Eva

El desenvolupament dels infants s'organitza al voltant de dues classes de persones: els adults i els infants. És evident que els primers són imprescindibles en el procés educatiu i de desenvolupament. A més de tenir cura de les necessitats bàsiques del nen o nena, l'estimulen, consolen, limiten, acompanyen, curen, estimen..., en fi, són els guies clau dels infants. Ara bé, els pedagogs, psicòlegs i pediatres estan d'acord que els infants necessiten altres infants per desenvolupar-se de manera global i adequada. Dit amb altres paraules: una nena de 2 anys necessita altres nens i nenes de 2 anys i també de més menuts i de més grans per tal de créixer, aprendre i gaudir de la vida. És el que s'anomena *educació entre iguals*, un fenomen que es repeteix en totes les edats des de la infància fins a l'adolescència.

Posem per cas que l'Eva té un germà 2 anys més gran que ella. Evidentment, a la llar, la relació amb el seu germà de 4 anys és una educació entre iguals..., però reduïda a un sol igual. Potser té algun cosí o cosina, o potser (o encara) és filla única. En qualsevol cas, les seves possibilitats de relació amb iguals són migrades. En canvi, a l'escola bressol estaria cada dia en contacte amb els 13 infants del seu grup, o 26, si hi ha dos grups de la mateixa edat, i amb uns 60-90 més, depenent del nombre de companys de la seva escola. Aquesta interacció amb iguals és molt enriquidora amb vista al creixement i el desenvolupament de l'Eva en els vessants cognitiu, social, emocional, etc. D'altra banda, està comprovat que els infants

que assisteixen a l'escola abans dels 3 anys tenen molta més facilitat d'adaptació i d'aprofitament quan comencen el segon cicle d'Educació Infantil, el que va de 3 a 6 anys.

Matisem que l'interès de l'Eva per anar a l'escola bressol no està enfocat només al seu futur escolar. Els beneficis de la seva estada a l'escola bressol són les vivències quotidianes. Per a l'Eva, la realitat, la vida, és la de cada dia. No disposa d'una perspectiva de futur, i molt curta de passat. La realitat d'una nena de 18 mesos és el present. Cada dia, cada moment que juga, riu, plora, rep una abraçada o té son és la seva única realitat. I la viu de forma intensa, amb plaer i aprenentatge, com també amb dolor. Per tant, els dos o tres anys viscuts a l'escola bressol representa un temps de riquesa i aprenentatge que té valor per si mateix, més enllà dels avantatges futurs per al seu desenvolupament.

Motius per als pares i la família

Per què es van crear els centres d'Educació Infantil? Bàsicament, per dues raons: els descobriments dels pedagogs i psicòlegs al voltant de la importància de l'educació en els infants i el nou model econòmic de la societat industrial, que va comportar que els pares i les mares treballessin tots dos i a fora de casa. Cal afegir-hi la desaparició de la família extensa i la novetat de la família nuclear, en especial en els àmbits urbans.

La nova realitat social provoca que els pares i les mares vagin a treballar lluny de la casa familiar, vuit hores, sense comptar els probables desplaçaments, i que no puguin estar amb els fills menuts tot el dia. Possiblement tampoc no hi hagi avis o àvies a prop, ni altres adults de la família. D'altra banda, el permís per maternitat és de 16 setmanes pagades. Si es combinen entre tots dos progenitores i ambdós treballen,

significa que, a partir dels 8 mesos, el nadó necessita un adult a part dels seus pares. Per això, l'escola bressol també fa una tasca de tenir cura i educar els infants en aquest temps de treball dels pares. També és bo per als pares que l'Eva vagi a l'escola bressol, ja que facilita la conciliació familiar. De rebot, així mateix, en surt beneficiada la família més propera: avis, àvies, tiets, tietes, etc. Sumem a aquesta necessitat laboral dels pares, totalment objectiva, donat l'actual model econòmic, la certesa que a l'escola bressol l'Eva desenvolupa les seves potencialitats i el seu creixement, com us demostrarem si seguim llegint aquest llibre.

Prejudicis sobre l'escola bressol

Un dels primers noms que es va donar als espais educatius de 0 a 3 anys va ser *guarderia*. Encara, malauradament, alguns mitjans de comunicació l'utilitzen. La paraula *guarderia* fa pensar en un pàrquing d'infants, un lloc en què guarden els nens i nenes mentre els seus pares treballen.

Determinats sectors socials qüestionen que es dediquin diners públics a aquest tipus de centres, amb arguments com ara: «Qui tingui fills, que es pagui la seva educació» o també: «A aquesta edat, perquè juguïn, no cal un centre educatiu». Són comentaris fruit de prejudicis o de la ignorància. Un infant de 0 a 3 anys és un ciutadà amb tots els seus drets i, d'acord amb la Constitució i els drets de l'infant reconeguts internacionalment, l'educació és un dret indiscutible. Actualment, les escoles bressol són centres educatius, amb un programa d'activitats, uns objectius pedagògics, una metodologia didàctica, un seguiment personalitzat de cada criatura i uns fonaments teòrics basats en l'estudi científic del desenvolupament de l'infant. Tot plegat són evidències per contrarestar les afirmacions

del sectors socials que consideren aquests centres educatius són sobrers. També són bons raonaments per eliminar el possible sentiment de culpa que alguns pares poden tenir per portar nenes com l'Eva a l'escola bressol. És una decisió totalment educativa que beneficia l'infant, els pares i la família en el sentit més ampli. I un darrer argument: a Catalunya a partir del curs 2022-2023 l'escola bressol serà gratuïta per als infants de 2 anys.

Si voleu més informació o
adquirir el llibre adreceu-vos a:

octaedro.com - octaedro.cat